

Postgrau en Desenvolupament Econòmic Local

2a edició
Curs 2010-2011

INDEX

1 PRESENTACIÓ I JUSTIFICACIÓ PER A LA CREACIÓ DEL PROGRAMA	PÀG. 3
2 RESULTATS ESPERATS DEL PROGRAMA	PÀG. 4
3 DESTINATARIS	PÀG. 5
4 DIRECCIÓ ACADÈMICA I COORDINACIÓ	PÀG. 6
5 EQUIP DOCENT	PÀG. 7
6 PLA D'ESTUDIS I PROGRAMA	PÀG. 8
7 METODOLOGIA DIDÀCTICA	PÀG. 24
8 PROCEDIMENTS D'AVAUACIÓ	PÀG. 25
9 MECANISMES DE QUALITAT	PÀG. 25
10 ADMISSIÓ	PÀG. 26
11 PROCEDIMENT D'INSCRIPCIÓ I MATRÍCULA	PÀG. 27
12 LLOC DE REALITZACIÓ	PÀG. 27
13 DATES DE REALITZACIÓ I CALENDARI	PÀG. 27

1 | PRESENTACIÓ DEL PROGRAMA D'ESTUDIS

El **Desenvolupament Econòmic Local** (DEL) engloba tot el conjunt de polítiques, mesures i accions orientades a crear riquesa (empreses i ocupació) per millorar el benestar econòmic i social, i la qualitat de vida de les persones, a partir d'un creixement econòmic harmònic i equilibrat, estretament lligat a l'àmbit territorial local.

Actualment, el DEL s'ha convertit en un objectiu prioritari per part dels ens locals del nostre país. Aquest fet ha comportat la consolidació de serveis públics de promoció econòmica i la creació de diferents tipus d'organitzacions de caire privat que treballen pel foment del desenvolupament local.

Tanmateix, aquests serveis tenen dificultats per trobar professionals especialitzats en l'àmbit del DEL tant per la manca de formacions reglades que defineixin els perfils i les qualificacions requerides per treballar en aquest camp, com per l'escassa oferta formativa de caràcter aplicat dins d'aquest àmbit.

La detecció d'aquesta necessitat formativa ha permès que el 2009 el Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya, el Departament de Ciència Política i Dret Públic de la Universitat Autònoma de Barcelona, i el Servei d'Ocupació de Catalunya portés a terme la primera edició del Diploma de Postgrau en Desenvolupament Econòmic Local.

La primera edició va aplegar un total de 27 alumnes provinents d'entitats locals d'arreu del país, amb funcions com a Agents d'Ocupació de Desenvolupament Local (AODL). Paral·lelament, també uns altres 34 professionals tant de l'àmbit públic com privat van tenir l'oportunitat d'especialitzar-se en els àmbits de la regeneració urbana, la dinamització de l'activitat empresarial i el mercat de treball i Estat del Benestar, gràcies a la possibilitat de cursar de manera independent alguns dels mòduls d'especialització del programa d'estudis.

En aquest sentit la segona edició del Postgrau pretén donar continuïtat a aquesta iniciativa i oferir una formació de tercer cicle de qualitat que permeti adquirir les competències necessàries per dissenyar i intervenir en processos que estimulin i fomentin el creixement econòmic de les societats locals, i afavoreixin així la creació d'ocupació, renda i riquesa amb la finalitat de millorar la qualitat de vida i el benestar de les seves poblacions.

2 | RESULTATS ESPERATS DEL PROGRAMA

2.1 COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

- Coneixement dels aspectes conceptuals i teòrics que emmarquen els processos de desenvolupament econòmic local.
- Coneixement de les polítiques i programes de desenvolupament local i la seva aplicació transversal en diferents àmbits d'actuació.
- Capacitat per dissenyar models de desenvolupament econòmic local segons sigui la dimensió socioeconòmica i les diferents necessitats concretes dels àmbits geogràfics d'intervenció
- Coneixement dels aspectes competencials dels diferents perfils professionals que participen en els processos de desenvolupament local.
- Capacitat per tractar eines estratègiques per la gestió de processos de regeneració urbana i social
- Coneixement dels factors clau i els instruments necessaris per donar suport al teixit empresarial des de la perspectiva dels serveis locals vers les empreses ubicades al territori
- Coneixement dels aspectes relacionats amb el mercat de treball i les relacions laborals en l'actual context econòmic

2.2. COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

- Coneixement del funcionament dels governs locals i la seva relació amb altres administracions
- Coneixement de planificació estratègica, gestió, control i avaluació de projectes i de polítiques actives d'ocupació i desenvolupament local
- Capacitat per cercar i utilitzar informació especialitzada que permeti un coneixement en profunditat de la situació urbanística, social, cultural, econòmica, laboral i ocupacional dels territoris d'intervenció
- Capacitats i habilitats pel treball col·laboratiu en equip.
- Capacitats i habilitats per liderar i gestionar equips de treball
- Capacitats i habilitats per negociar i gestionar conflictes derivats del treball en equip
- Habilitats directives i relacionals per tractar amb els diferents agents del territori
- Capacitats i habilitats de comunicació, persuasió i iniciativa.
- Capacitats i habilitats per dirigir i gestionar reunions.

2.3. OBJECTIUS FORMATIUS

L'objectiu general del Postgrau és adquirir una visió transversal i àmplia dels diferents àmbits d'actuació de la promoció econòmica local, tot i especialitzant-se en processos de regeneració urbana, dinamització de l'activitat productiva o en el mercat de treball segons siguin les necessitats dels participants.

Més concretament els objectius específics del curs són els següents:

- Conèixer els factors que influeixen en el desenvolupament econòmic local a Catalunya
- Definir els diferents models de desenvolupament econòmic local segons siguin les necessitats concretes dels territoris
- Afavorir el disseny i la implementació d'estratègies, processos i accions que fomentin el desenvolupament econòmic local a través de l'estudi i el coneixement dels factors endògens i exògens que influeixen en el creixement dels territoris
- Identificar i desenvolupar les competències que han de tenir els diferents tipus de professionals que treballen en el camp del desenvolupament local per portar a terme les funcions i les tasques pròpies dels seus llocs de treball
- Intercanviar experiències de bones pràctiques i fomentar la creació de xarxes de cooperació entre els participants

3 | DESTINATARIS

El Postgrau d'adreça als tècnics de promoció econòmica i desenvolupament local de les entitats locals de Catalunya que es troben finançats pel Servei d'Ocupació de Catalunya en el marc de la convocatòria d'Agents d'Ocupació i Desenvolupament Local.

Tanmateix, el mòdul 3 està obert a la participació de qualsevol tipus de professional que treballi en el camp del desenvolupament local, així com a qualsevol persona amb titulació universitària interessada en aquesta matèria.

4 | DIRECCIÓ ACADÈMICA I COORDINACIÓ

Direcció acadèmica

- Joan Botella Corral. Catedràtic de Ciència Política i Dret Públic de la UAB
- Alfons Muñoz Infante. Assessor de Desenvolupament Local del COLPIS

Coordinació

- Vanessa Maxé Navarro. Cap de formació del COLPIS

Consell Assessor

Amb la finalitat d'establir criteris de seguiment i control de la qualitat del Postgrau, es constituirà un Consell Assessor compost per representants de les tres organitzacions impulsores del programa d'estudis.

5 | EQUIP DOCENT

▪ Jose Adelantado	Professor del Dept. de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona
▪ Joan Antoni Alujas	Professor del Dept. de Política Econòmica i Estructura Econòmica Mundial de la Universitat de Barcelona
▪ Marc Ambient	Consultor i Formador
▪ Begoña Arrizabalaga	CMA Consultors
▪ Joan Botella	Catedràtic de Ciència Política de la Universitat Autònoma de Barcelona
▪ Joan Campreciós	Coordinador adjunt del Pla Estratègic Metropolità de Barcelona
▪ Josep Capellà	Consultor especialitzat en promoció turística
▪ Antoni Carreño	Cap tècnic de la Regidoria de Promoció Econòmica, Comerç i Ocupació de l'Ajuntament de Cunit
▪ Joxean Fernández	Consultor
▪ Luz Fernández	Cap de Serveis Empresarials del Parc TecnoCampusMataró
▪ Joan Miquel Hernández	Responsable de l'Observatori de Prospectiva industrial de la Generalitat de Catalunya
▪ Mateo Hernando	Responsable de programes de Desenvolupament Local del Servei d'Ocupació de Catalunya
▪ Eduard Jiménez	Director de Innovación y Consultoria en Políticas Públicas
▪ Pere Jódar	Professor del Departament de Ciència Política i Socials de la UPF
▪ Andreu Lope	Professor del Departament de Sociologia a la Universitat Autònoma de Barcelona

▪ Joan Majó	Expert de la UE en telecomunicacions i ex-ministre d'indústria
▪ Isabel Martínez	Consultora especialitzada en desenvolupament personal
▪ Fausto Miguélez	Catedràtic de Sociologia a la UAB i director del QUIT
▪ Sara Moreno	Professora del Dept. de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona
▪ Alfons Muñoz	Assessor de Desenvolupament Local del COLPIS
▪ Antoni Niubó	Consultor especialitzat en planificació estratègica
▪ Dolors Paniagua	ACC1Ó. Generalitat de Catalunya
▪ Josep Panisello	Ajuntament de Sant Jaume d'Enveja
▪ Sònia Parella	Professora del Departament de Sociologia de la UAB i membre del Grup d'Estudis d'Immigració i Minories Ètniques
▪ Betlem Parés	Gerent de l'Institut de Desenvolupament de l'Erm. Ajuntament de l'Erm
▪ Joan Prat	Responsable de Feina Activa de l'Àrea de Serveis a l'Empresa del Servei d'Ocupació de Catalunya
▪ Francisco Ramos	Assessor de direcció del Servei d'Ocupació de Catalunya
▪ Raúl Ramos	Professor d'Economia Aplicada de la Universitat de Barcelona
▪ Robert Ramos	Director tècnic xarxa FP.CAT de la Generalitat de Catalunya
▪ Albert Recio	Professor d'Economia Aplicada a Universitat Autònoma de Barcelona
▪ Jordi Santolaria	CMA Consultors
▪ Conrad Solé	Gerent de la Mancomunitat d'Iniciatives pel Desenvolupament Integral del Territori
▪ Xavier Tiana	Expert en polítiques comunitàries i cooperació europea
▪ Joan Tugores	Catedràtic d'Economia de la Universitat de Barcelona
▪ Lourdes Viladomiu	Professora del Departament d'Economia Aplicada de la UAB i membre del Grup de Recerca de Desenvolupament Rural

6 | PLA D'ESTUDIS I PROGRAMA

El Postgrau en Desenvolupament Econòmic Local està compost per 3 mòduls formatius i un treball final tutoritzat.

El **mòdul 1 “Introducció al Desenvolupament Econòmic Local”** pretén oferir una visió transversal i àmplia dels diferents àmbits d'actuació de la promoció econòmica local a partir d'un enfocament eminentment pràctic. En aquest sentit s'identificaran els factors que influeixen en el desenvolupament econòmic local a Catalunya i els diferents models de desenvolupament segons les característiques dels territoris. Aquest mòdul proporcionarà una base teòrica i conceptual dels diferents àmbits del desenvolupament local que permetrà posteriorment aprofundir en aspectes aplicats de caràcter professional.

El **mòdul 2 “Eines per a la Gestió de Programes i Projectes de Desenvolupament Econòmic Local”** presenta un conjunt d'estratègies i instruments que els professionals de la promoció econòmica i el desenvolupament local han de dominar per realitzar adequadament les funcions i tasques pròpies dels seus llocs de treball. Així es treballaran metodologies per la planificació i la gestió de projectes i el seguiment i l'avaluació de polítiques públiques, l'organització i el funcionament de l'administració local, noves formes de gestió de les polítiques actives d'ocupació i habilitats directives.

A l'hora, en aquest mòdul també s'inclourà l'anàlisi de bones pràctiques en matèria de desenvolupament local a diferents nivells. Per una banda, es presentaran experiències de diferents territoris i, per una altra, també es visitaran algunes oficines o departaments de promoció econòmica i/o desenvolupament local d'arreu de Catalunya, considerades com a models organitzatius i com a promotores de processos de desenvolupament territorial.

El **mòdul 3 “Itineraris especialitzats”** ofereix la possibilitat d'especialitzar-se en una de les següents àrees: dinamització de l'activitat empresarial i, mercat de treball i Estat del Benestar.

L'especialització de **Dinamització de l'Activitat Empresarial** vol donar a conèixer els factors clau, les competències i els instruments necessaris per donar suport al teixit empresarial des de la perspectiva dels serveis locals vers les empreses ubicades al territori. Es donaran a conèixer les fonts d'informació, els recursos i els àmbits d'actuació per donar suport al teixit empresarial i millorar la competitivitat de les empreses. Prèviament s'aprofundirà en l'estudi i la diagnosi del territori com a eix fonamental per planificar la tipologia d'accions i serveis a oferir.

L'especialització de **Mercat de Treball i Estat del Benestar** vol aprofundir en els aspectes essencials relacionats amb el mercat de treball i les relacions laborals en l'actual context econòmic. Es planteja el coneixement dels elements de l'anàlisi econòmica aplicada als mercats de treball i les relacions laborals, familiaritzant-se amb les dades estadístiques de referència, així com la identificació dels principals problemes associats als mercats de treball. Tanmateix es planteja que els alumnes tinguin un mínim coneixement de les diferents propostes o polítiques que s'estan aplicant respecte a la problemàtica essencial, i adquireixin la capacitat d'anàlisi suficient per poder percebre els seus resultats.

Finalment, el **mòdul 4 “Treball final”** pretén que l’alumne tingui l’oportunitat d’aplicar els coneixements desenvolupats al llarg del programa d’estudis, a través del desenvolupament d’un treball final que estarà dirigit i tutoritzat per un dels docents que hagin participat en el programa d’estudis.

L’objectiu és que els estudiants tinguin l’oportunitat de desenvolupar un estudi aplicat que permeti proposar processos i/o accions que fomentin el desenvolupament local d’un determinat territori. El treball estarà tutoritzat per un dels docents del programa d’estudis i permetrà l’intercanvi d’experiències i coneixements entre els alumnes i els docents.

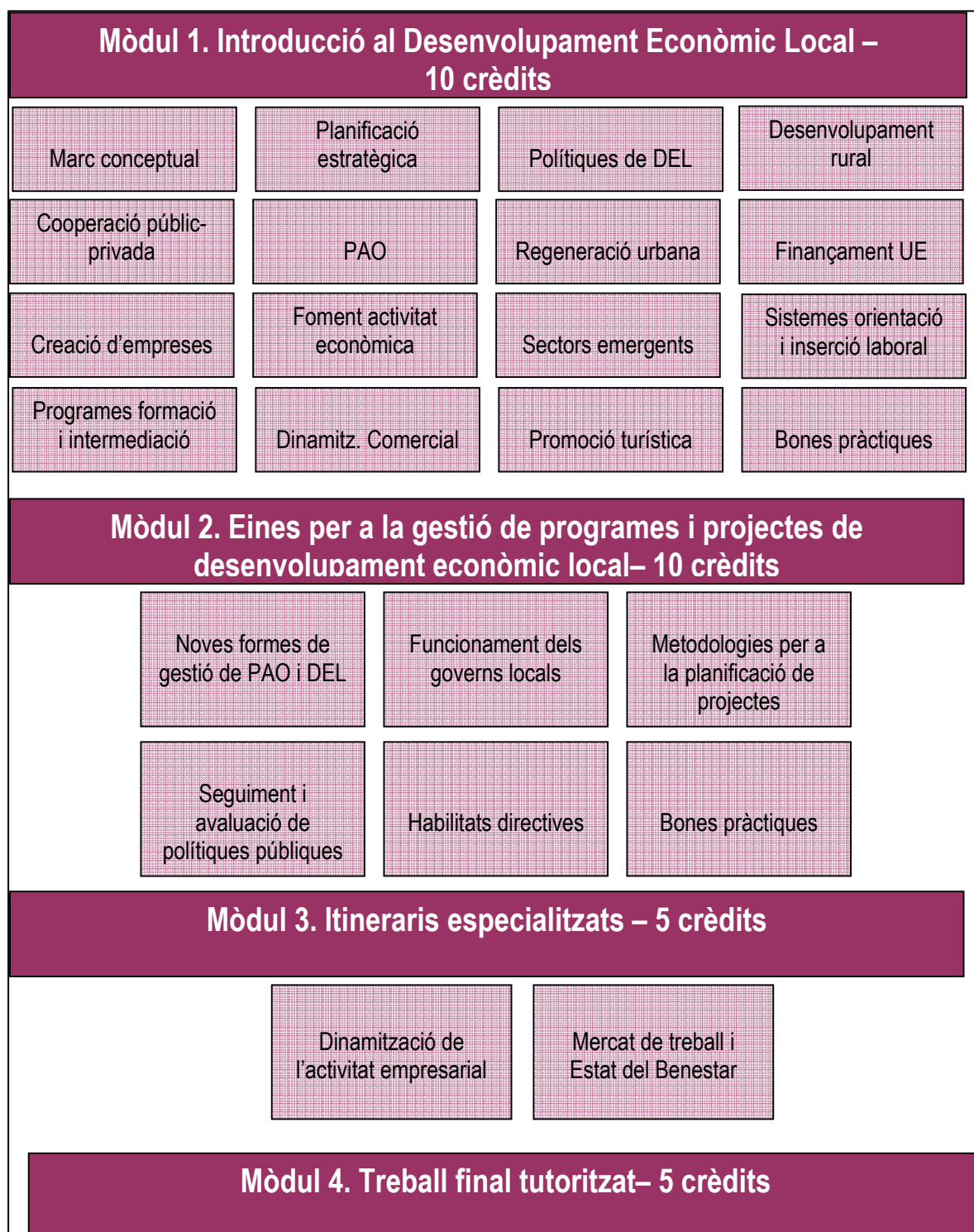
6.1 SEQÜÈNCIA DEL PROGRAMA

El programa d’estudis consta de 30 crèdits ECTS obligatoris. L’equivalència aproximada d’1 crèdit ECTS es correspon a 8 hores de classe magistral, 12 hores de treballs i estudi a casa, 5 hores de tutories i 1 hora d’avaluació.

La distribució dels crèdits per mòduls formatius és la següent:

Postgrau en Desenvolupament Econòmic Local	
Mòduls	Crèdits
Mòdul 1: Introducció al Desenvolupament Econòmic Local	10
Mòdul 2: Eines per a la Gestió de Programes i Projectes de Desenvolupament Econòmic Local	10
Mòdul 3: Itineraris especialitzat	5
Mòdul 4: Treball final	5
Total	30

L'estructura i els continguts del programa d'estudis es representa gràficament segons s'indica a continuació.

6.2 CONTINGUT DELS MÒDULS

MÒDUL 1. INTRODUCCIÓ AL DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC LOCAL

Crèdits ECTS: 10

Hores lectives: 84

1. Marc conceptual del Desenvolupament Econòmic Local	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Marc conceptual i característiques del desenvolupament local 2. Recursos del desenvolupament local 3. Actors del desenvolupament local 4. El rol de les Entitats Locals a les polítiques de desenvolupament local a Catalunya 5. El desenvolupament local com a procés 	
<p>Docent: Mateo Hernando. Responsable de programes de desenvolupament local del Servei d'Ocupació de Catalunya</p>	
2. La planificació estratègica en el desenvolupament territorial	8 h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Introducció als plans estratègics i altres formes de planificació territorial: origen i fonaments 2. Organització i definició de temes crítics: aspectes previs i d'avaluació dels factors d'èxit o fracàs d'un pla estratègic 3. La importància de la diagnòsi territorial i els factors concrets de l'àmbit del desenvolupament econòmic i l'ocupació 4. Dels plans estratègics a la gestió estratègica 	
<p>Docent: Antoni Niubó. Consultor especialitzat en planificació estratègica Eduard Jiménez. Director de Innovación y Diseño de Políticas Públicas</p>	
3. Polítiques de desenvolupament econòmic local	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tipus de línies d'actuació de les entitats locals en el desenvolupament local 2. Anàlisi de projectes específics de desenvolupament local 3. Elements o factors clau a tenir en compte en la formulació de programes de desenvolupament local 4. L'organització del desenvolupament local. Les agències de desenvolupament local i els models de gestió 5. Els agents d'ocupació i desenvolupament local (AODL) 	
<p>Docent: Mateo Hernando. Responsable de programes de desenvolupament local del Servei d'Ocupació de Catalunya</p>	

4. Desenvolupament rural

4h

1. Teoria d'estratègies de diversificació econòmica en àrees rurals
2. La diversificació cap a activitats no agràries i/o de transformació
3. Foment d'ocupació i nous filons d'ocupació en el món rural
4. Sector agrari i transformació de productes agroalimentaris
5. Indústria i artesanía
6. Promoció d'activitats turístiques i oferta complementària.
7. Metodologia per a la planificació del desenvolupament rural

Docent: Lourdes Viladomiu, Professora del Dept. d'Economia Aplicada de la UAB

5. La cooperació públic-privada

4h

1. La cooperació públic-privada com a element estratègic per al desenvolupament local
2. Com plantejar models de cooperació public-privada
3. La importància de la cooperació públic-privada. Per què?
4. Models de cooperació públic-privat: participativa, consultiva, operacional, contributiva

Docent: Jordi Santolària, Consultor de CMA

6. Polítiques Actives d'Ocupació (PAO)

4h

1. Polítiques d'Ocupació: concepte, tipologies, instruments /programes
2. Marc competencial: Unió Europea i l'Estratègia Europea per l'Ocupació (EEO); *Ley Básica de Empleo* i *Plan Nacional de Reformas*; SOC i POC; administracions locals
3. Finançament
4. Mètodes: concertació, planificació, treball en xarxa
5. L'avaluació de les polítiques actives d'ocupació (PAO)

Docent: Francisco Ramos. Assessor de direcció del Servei d'Ocupació de Catalunya

7. Regeneració urbana i desenvolupament	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Desenvolupament local i regeneració urbana 2. Anàlisi de partida i àmbit d'actuació 3. Eines estratègiques pel treball de regeneració urbana 4. Llei de Barris de la Generalitat de Catalunya 5. Transversalitat horitzontal i la transversalitat vertical 	
<p>Docent: Betlem Parés. Gerent de l'Institut de Desenvolupament de l'Erm de l'Ajuntament de Manlleu</p>	
8. Programes i instruments comunitaris per al finançament de polítiques de desenvolupament econòmic local	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Les subvencions comunitàries respecte altres fonts de finançament: tipologia, característiques, noves tendències de la Comissió Europea, el pressupost de la UE 2007-2013 2. Nova política regional europea i la seva incidència a Catalunya: Objectiu de Competitivitat Regional i Ocupació, Objectiu de Cooperació, recursos disponibles pel període 2007-2013, programes que afectaran a Catalunya i possibilitats d'accés des de l'àmbit local (FEDER, FSE, Fons de Cohesió, Cooperació, etc.) 3. Els nous programes comunitaris: simplificació i concentració dels actuals programes i altres instruments financers, exemples de programes (Cultura 2007, Ciutadans per Europa, Aprentatge al llarg de la vida, Competitivitat) 	
<p>Docent: Xavier Tiana. Expert en polítiques comunitàries i cooperació europea</p>	
9. Suport a la creació d'empreses	8h
<ol style="list-style-type: none"> 1. La incidència de la creació d'empreses sobre el Desenvolupament Local 2. Marc institucional de la creació d'empreses. Organismes i mesures de suport a la creació d'empreses a Catalunya 3. El perfil emprenedor i el procés de creació d'una empresa 4. El Pla d'empresa com a eina d'avaluació 	
<p>Docent: Alfons Muñoz, Assessor de desenvolupament local del COLPIS</p>	

10. Foment i promoció de l'activitat econòmica	8h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Foment i promoció de l'activitat econòmica en el marc del DEL 2. Diferents enfocaments del foment i promoció de l'activitat econòmica 3. Actors i factors en el foment i la promoció de l'activitat econòmica 4. Instruments de promoció i foment local 5. Polítiques de suport al teixit productiu 6. Serveis a les Empreses en el marc de la realitat socioeconòmica local 7. Programes de consolidació empresarial: horitzontals, verticals, transversals (Vivers d'Empresa) 	
<p>Docent: Josep Panisello. Ajuntament de Sant Jaume d'Enveja Luz Fernandez. TecnoCampus Mataró.</p>	

11. Sectors emergents	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Impacte de la crisi en l'ocupació 2. Quines són les activitats econòmiques creadores netes d'ocupació? 3. Previsió de demanda d'ocupació a llarg termini: per sectors i perfils professionals 4. Necessitats de qualificació 5. Canvi de model productiu 6. Noves competències per a noves ocupacions 	
<p>Docent: Fausto Miguélez. Catedràtic de Sociologia de la UAB</p>	

12. Sistemes d'orientació i inserció laboral	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Orientació i inserció laboral: els seus mecanismes 2. La formació com a eix de la inserció laboral. L'Estratègia Europea per a l'Ocupació (EEO) i la importància de la formació 3. Educació-formació-treball: paradigmes teòrics sobre la relació entre formació i ocupació 4. Adequacions i inadequacions entre els nivells formatius i els requeriments de les empreses 5. La importància de l'ocupació en l'àmbit local. Objectius estratègics dels programes de formació 	
<p>Docent: Andreu Lope. Professor del Dept. Sociologia. Universitat Autònoma de Barcelona</p>	

13. Programes de formació i programes d'intermediació laboral.	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. La formació professional ocupacional adreçada a treballadors ocupats, no ocupats 2. Els programes de formació adreçats a col·lectius especials 3. El Sistema Integrat de Qualificacions i Formació Professional i el seu desenvolupament a Catalunya 4. La recerca activa d'ocupació i les noves tendències del mercat laboral en l'actualitat 5. El procés d'intermediació: entrevista de prospecció i gestió d'oferta i demanda 6. Mecanismes d'inserció laboral 	
<p>Docents: Robert Ramos, Responsable FP.Cat de la Generalitat de Catalunya Joan Prats, Responsable de Feina Activa del Servei d'Ocupació de Catalunya</p>	

14. Dinamització comercial	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. La pràctica de l'urbanisme comercial: Opcions, intervencions i regulació, obra urbana 2. La promoció i dinamització comercial 3. Els mercats municipals 4. El marc legal general: la intervenció pública en l'ordenació de les activitats comercials 5. Ordenació autonòmica de l'activitat comercial (Horaris comercials, modalitats de promoció i venda, etc. 6. Regulació municipal del sector i organització municipal per a la intervenció en el món del comerç 	
<p>Docent: Antoni Carreño. Cap tècnic de la Regidoria de Promoció Econòmica i Comerç i Ocupació de l'Ajuntament de Cunit</p>	

15. Promoció turística	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Turisme i desenvolupament local: escenaris i tendències. 2. Impactes del turisme al territori. Cicle de vida dels destins turístics. Reptes i dificultats en La gestió pública del turisme. 3. Competències en turisme de les administracions. Programes i instruments de suport al desenvolupament turístic. 	
<p>Docent: Josep Capella. Consultor expert en turisme</p>	

16. Bones pràctiques	12 h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Anàlisi d'experiències de desenvolupament local en entorns rurals 2. Aplicació dels continguts del M1 al desenvolupament del treball final 3. Presentació i anàlisi dels pre-projectes dels grups de treball 	
<p>Docent: Joan Botella i Alfons Muñoz. Directors acadèmics del Postgrau</p>	

MÒDUL 2. EINES PER A LA GESTIÓ DE PROGRAMES I PROJECTES DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC LOCAL

Crèdits ECTS: 10

Hores lectives: 90

1. Noves formes de gestió de les PAO i DEL	4 h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Context actual de les PAO's 2. L'exclusió social i la seva dimensió laboral: marc conceptual 3. Un projecte d'intervenció integral: La Llei de Barris de la Generalitat de Catalunya i els programes "Treball als barris" i "Treball a les 4 comarques" 4. Filosofia i objectius de la Llei de Barris 5. Les àrees urbanes d'atenció especial i la valoració dels projectes d'intervenció integral 6. Les polítiques urbanes d'ocupació i cohesió social: el programa "Treball als barris" 	
Docent: Mateo Hernando. Responsable de programes de desenvolupament local del Servei d'Ocupació de Catalunya	
2. Organització i funcionament dels governs locals	8 h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Organització municipal 2. Competències i obligacions municipals mínimes 3. Els recursos econòmics dels municipis 4. Els principis que regeixen les relacions de l'administració local amb les altres administracions públiques 5. Les relacions de les entitats locals amb l'Administració de l'Estat i de la Generalitat 6. Les relacions de cooperació i col·laboració 7. Les relacions de coordinació 	
Docent: Joan Botella. Universitat Autònoma de Barcelona	
3. Metodologies per a la planificació i gestió de projectes	12 h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Elements clau per millorar la planificació i gestió d'un projecte: direcció de projectes i treball en equip. 2. Definició i planificació d'un projecte 3. Metodologies per a la planificació de projectes 4. Execució d'un projecte, seguiment i resolució de conflictes 5. Avaluació i tancament de projectes 	
Docent: Marc Ambit. Consultor i formador	

4. Seguiment i avaluació de polítiques públiques	16 h
<ol style="list-style-type: none"> 1. La política pública: definició i elements bàsics 2. Fases d'anàlisi de la política pública. Models explicatius 3. L'avaluació de polítiques públiques: Principals elements que defineixen l'avaluació 4. Criteris avaluatius : el criteri d'avaluabilitat i els conceptes d'eficàcia i eficiència 5. Modalitats d'avaluació i dissenys avaluatius 6. Fases d'un procés avaluatiu 	
Docent: Joxean Fernández, consultor	

5. Habilitats directives	12 h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Factors que intervenen en la comunicació. Estils de comunicació 2. Elements per al funcionament òptim de les reunions. Tipus de reunions i utilitats 3. La conducció eficaç i la figura del conductor. Elements necessaris per a moderar 4. Gestió d'equips i lideratge: Avantatges de treballar en equip 5. La cultura d'equip. Tipus d'equips segons objectius. El cap de d'equip i/o projecte. La relació líder/equip 6. Tècniques de negociació: Elements i conceptes implicats en tota negociació 	
Docent: Isabel Martínez. Psicòloga i formadora	

6. Anàlisi d'experiències i bones pràctiques	38 h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Visita als centres de promoció econòmica de Manresa, Reus i Conca de Barberà 2. Visita a les instal·lacions de SEAT a Martorell 3. Treball en grup 4. Presentació i anàlisi dels pre-projectes dels grups de treball 5. Presentació i anàlisi dels treball final (2a. convocat) 	
Docent: Joan Botella i Alfons Muñoz. Directors acadèmics del Postgrau	

MÒDUL 3. ITINERARIS ESPECIALITZATS

Crèdits ECTS: 5

Hores lectives: 40

3.1 DINAMITZACIÓ DE L'ACTIVITAT EMPRESARIAL

1. Estructura econòmica i sectors productius	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Creixement econòmic i canvi estructural 2. Factors de creixement 3. Desequilibris i polítiques macroeconòmiques 4. Sectors productius: sector agrari, sector industrial, sector serveis. 5. El paper del sector públic 6. Distribució de la renda 7. Immigració i mercat de treball 	
Docent: Joan Tugores, Catedràtic d'Economia de la Universitat de Barcelona	
2. Àmbits competencials i recursos del tècnic de dinamització empresarial	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Competències i funcions del tècnic de dinamització empresarial 2. Estructures de suport a la dinamització empresarial: municipal, autonòmic, estatal i Unió Europea. 3. Línies i ajuts per al finançament i el suport al teixit empresarial 	
Docent: Dolors Paniagua. ACC1Ó. Generalitat de Catalunya	
3. Diagnòs i planificació per al desenvolupament del teixit empresarial al territori	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Detecció de necessitats i diagnòs <ul style="list-style-type: none"> ▪ Definició i objectius ▪ Continguts i organització de la diagnòs ▪ Instruments per a la detecció de necessitats 2. La planificació estratègica per a la dinamització del teixit empresarial 	
Docents: Joan Campreciós, Coordinador del Pla Estratègic Metropolità de Barcelona	

4. La importància de la innovació i la creativitat: el foment del R+D+i	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Definició dels conceptes “innovació” i “sectors emergents” 2. El paper de la innovació a l’empresa 3. Instruments per al foment de la innovació a l’empresa 	
<p>Docent: Joan Majó. Ex-ministre d’indústria i expert de la UE en telecomunicacions i informàtica.</p>	

5. La captació d’empreses: quines empreses i per a quins territoris	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Factors i etapes de la decisió de localització 2. Factors físics: medi ambient i situació geogràfica 3. Factors socioeconòmics: demografia, economia, societat, qualitat de vida, habitatge, infraestructures i mobilitat, infraestructures tecnològiques 4. Factors institucionals: entitats i instruments públics de promoció econòmica i desenvolupament territorial, entitats i instruments concertats de promoció econòmica i desenvolupament territorial innovació i noves tecnologies 	
<p>Docent: Dolors Paniagua. ACC1Ó. Generalitat de Catalunya</p>	

6. La cooperació públic-privada com a eina per a la dinamització econòmica del territori	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. La cooperació públic-privada com a element estratègic per al desenvolupament local 2. Potencialitats, límits i requisits de la cooperació públic-privada 3. Anàlisi de bones pràctiques 	
<p>Docent: Jordi Santolària. CMA Consultors</p>	

7. Clústers i els sistemes productius territorials	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Els agrupament empresarial o clústers 2. Objectius, avantatges i beneficis dels clústers 3. Actors que intervenen 4. Recolzament que reben 	
<p>Docent: Joan Miquel Hernández, responsable de l’Observatori de Prospectiva Industrial de la Generalitat de Catalunya</p>	

8. Foment de la cooperació empresarial: el valor del treball en xarxa	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Cultura de col·laboració empresarial 2. Cooperar: important per Catalunya i per a les pimes 3. Com impulsar la cooperació empresarial? 	
Docent: Begoña Arrizabalaga. CMA Consultors	

9. Dinamització del sòl industrial	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Creació i millora de censos de polígons 2. Suport a l'associacionisme entre les empreses ubicades als polígons 3. Promoció dels polígons 4. Realització d'estudis estratègics 	
Docent: Conrad Solé, Gerent de la MIDIT i d'IDETSA	

10. Els polígons d'activitat empresarial (PAE)	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Models de gestió de PAE 2. Gestió de serveis bàsics, avançats i de cooperació per a les empreses dels polígons 3. L'experiència de Behargintza Txorierrri en la prestació de serveis 	
Docent: A determinar	

3.2 MERCAT DE TREBALL I ESTAT DEL BENESTAR

1. L'Estat del Benestar i les polítiques d'ocupació	8h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Mercat de treball i relacions laborals 2. El funcionament del mercat de treball 3. La explicació de la desocupació 4. La determinació de salaris i negociació col·lectiva 5. Polítiques actives i passives contra la desocupació 6. Els mercats de treball en el marc de la globalització 7. Cap a una nova concepció del treball en la societat actual 	
<p>Docent: Jose Adelantado, Professor del Dept. de Sociologia de la UAB</p>	

2. Les dades del mercat de treball	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Els principals indicadors del mercat de treball 2. Població ocupada i població assalariada 3. L'enquesta de població activa 4. Afiliats al regim de la seguretat social 5. Atur estimat i atur registrat 6. Població ocupada per sectors d'activitat i sexe 	
<p>Docent: Albert Recio. Dept. Economia Aplicada de la UAB</p>	

3. Mercat de treball a la UE, Espanya i Catalunya	8 h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dinàmica econòmica, reestructuració productiva i mercat de treball 2. Anàlisi de l'estructura del mercat de treball espanyol i català: característiques de l'ocupació, atur, jornada laboral 3. Crisi econòmica i mercat de treball 4. El mercat de treball en el món: una anàlisi comparada <ol style="list-style-type: none"> a. El mercat de treball europeu, espanyol i català b. El mercat de treball als EEUU 	
<p>Docent: Albert Recio. Dept. Economia Aplicada de la UAB Raúl Ramos. Professor d'Economia Aplicada de la Universitat de Barcelona</p>	

4. Cap a un nou model de desenvolupament productiu	8h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Característiques de l'actual model productiu a Espanya i Catalunya. 2. Crisi econòmica, creixement i competitivitat. Els nous paradigmes de l'economia globalitzada. 3. Identificació i potenciació de nous sectors 4. Conceptes estratègics a tenir en compte en el plantejament de nous models de desenvolupament productiu 	
<p>Docent: Joan Antoni Alujas. Dept. Política Econòmica i Estructura Política Mundial de la UB</p>	

5. Gènere i mercat de treball	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Premisses conceptuals sobre la perspectiva de gènere 2. La incorporació de les dones al mercat laboral: entre el mite i la realitat 3. Obstacles i barreres per la igualtat d'oportunitats dins del mercat laboral 4. La polarització professional de les dones 5. Les dificultats de la conciliació entre la vida laboral, personal i professional 	
<p>Docent: Sara Moreno. Professora del Dept. Sociologia de la UAB</p>	

6. Immigració i mercat de treball	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. El fenomen migratori a Espanya i a Catalunya 2. La regulació dels fluxos migratoris en el context de la política de la Unió Europea 3. Determinants dels fluxos migratoris 4. Les conseqüències de la migració sobre els mercats de treball: impacte sobre els països d'origen i impacte sobre els països d'acollida 5. Immigració i cicle econòmic 	
<p>Docent: Sònia Parella. Professora del Dept. Sociologia de la UAB</p>	

7. Canvis en l'actual model d'ocupació	4h
<ol style="list-style-type: none"> 1. Els canvis al mercat de treball: període 1997-2006 2. Model d'ocupació versus mercat de treball 3. Els efectes de la crisi econòmica 4. La reconversió cap a una nova economia productiva 	
<p>Docent: Pere Jódar. Professor del Dept. de Ciències Polítiques i Socials de la UPF</p>	

MÒDUL 4. TREBALL FINAL

Crèdits ECTS: 5

L'obtenció del Diploma de Postgrau en Desenvolupament Econòmic Local contempla la realització d'un **treball d'investigació** original de 5 crèdits en què es portarà a terme un estudi aplicat sobre la promoció econòmica i el desenvolupament local d'un territori des de qualsevol de les perspectives tractades al llarg del programa d'estudis. El treball d'investigació haurà de definir un objecte d'estudi i destacarà en particular els elements de reflexió metodològica i/o tècnica que caracteritzin l'estudi.

Els treballs poden ser el resultat d'un treball d'investigació nou, o bé basar-se en una experiència de treball professional pròpia, i hauran de realitzar-se en equips de 3 a 4 persones. Els grups seran establerts pels mateixos alumnes i la composició d'aquests haurà de comunicar-se a la Coordinació del Postgrau dins dels terminis establerts.

Els treballs d'investigació es portaran sota la supervisió d'un professor/a del Postgrau que posteriorment designarà el Consell Assessor.

Prèviament al lliurament del treball final, l'alumnat haurà de presentar a la Coordinació del Postgrau una memòria del projecte. La memòria tindrà una extensió d'entre 5 i 10 pàgines en què es faran constar els aspectes següents:

1. Portada: nom del programa d'estudis, títol del treball, autors/res, data de presentació de la memòria
2. Justificació del treball: motius pels quals es porta aquest treball i justificació de la seva originalitat.
3. Problemàtica i objectius del treball: teòrics, metodològics i pràctics.
4. Metodologia i concreció del disseny del projecte
5. Pla de treball
6. Bibliografia bàsica

El Consell Assessor avaluarà els projectes de treball i valorarà tant la seva idoneïtat, com el tutor/a que supervisarà el treball. Posteriorment, la coordinació del Postgrau comunicarà a l'alumne la resolució presa pel Consell Assessor.

El treball haurà necessàriament de desenvolupar els apartats següents:

1. Portada: nom del programa d'estudis, títol del treball, autors/res, tutor/a, data de presentació.
2. Presentació del treball i justificació de la investigació: motius pels quals es porta aquesta recerca, objectius generals i justificació de la seva originalitat.
3. Objecte d'estudi o anàlisi
 - Problemàtica i objectius de la investigació
 - Perspectiva teòrica utilitzada i estat de la qüestió
 - Model d'anàlisi: formulació de les hipòtesis de la investigació

4. Metodologia de la investigació
 - Disseny d'anàlisi
 - Reflexió metodològica sobre la investigació realitzada
5. Resultats de la investigació
6. Conclusions teòriques, metodològiques i pràctiques de la investigació
7. Bibliografia

7 | METODOLOGIA DIDÀCTICA

La dinàmica d'ensenyament i aprenentatge consisteix bàsicament en el següent. L'alumnat disposa a través de la pàgina web del Postgrau (<http://www.colpis.cat/postgraudel>) de tots els materials (programa, presentació, lectures, pràctiques, exercicis, esquemes, casos, etc.) que el professorat vulgui treballar abans de cadascuna de les sessions. D'aquesta manera el temps de classe es converteix en una activitat menys transmissora de continguts.

En aquest sentit, les classes combinen, en la mesura del possible, una part teòrica amb una part més aplicada en la que s'aporten exemples, metodologies de treball, experiències innovadores o bones pràctiques.

Tanmateix és imprescindible que l'alumnat sigui una part activa en el desenvolupament dels continguts i tingui l'oportunitat de reflexionar a través de diferents mitjans sobre les potencialitats i les limitacions de l'objecte d'estudi, i determinar quina aplicabilitat té segons siguin les tasques i funcions que desenvolupi.

L'equip docent desenvolupa els continguts pràctics de les sessions a través d'activitats grupals que permeten el debat i l'intercanvi d'experiències entre els estudiants. En general, el desenvolupament d'un cas virtual, la lectura i posterior debat d'un article, els "role play", etc. són instruments que faciliten aquest tipus d'interaccions.

Per altra banda, els continguts treballats al llarg del programa d'estudis són la base sobre la que els estudiants hauran d'elaborar un treball final en el que hauran d'abordar diverses qüestions relacionades amb el desenvolupament econòmic local i la promoció econòmica dels territoris.

És per això que la coordinació acadèmica del Postgrau comunicarà a l'equip docent el tipus de treballs que volen dur a terme els estudiants per poder emmarcar millor l'aplicabilitat dels continguts que s'hauran de desenvolupar.

8 | PROCEDIMENTS D'AVUACIÓ

L'avaluació del Postgrau girarà entorn a 3 elements:

1. Assistència mínima al 85 % de les sessions del programa d'estudis. A tal efecte es passa a cadascuna de les sessions presencials un full de control d'assistència per a recollir la signatura de cada alumne/a. Aquest és un requisit indispensable per a poder ser avaluat satisfactòriament del curs
2. Participació activa en les activitats proposades al llarg dels diferents mòduls. Cada professor/a dissenyarà activitats pràctiques a l'aula o exercicis puntuals que l'alumnat ha de realitzar obligatòriament.
3. Realització i superació amb uns mínims de qualitat del treball final. El Consell Assessor, juntament amb el tutor/a de cadascun dels treballs finals, avaluaran els treballs finals presentats pels alumnes.

9 | MECANISMES DE QUALITAT

El Postgrau té previst diferents tipus de mecanismes pel seguiment de la qualitat de la docència.

En primer lloc, els alumnes avaluaran una vegada al mes els continguts i el professorat que hagi intervingut en aquell període. L'avaluació es farà a través d'un qüestionari que introduirà els aspectes relacionats amb els continguts i els mitjans didàctics, l'organització del programa formatiu i la qualitat de la docència.

A la finalització del programa d'estudis també està previst que els alumnes valorin des d'una perspectiva més global la totalitat del Postgrau, i l'aplicabilitat dels continguts desenvolupats en els seus àmbits de treball.

Paral·lelament, la coordinació del Postgrau facilitarà als docents un qüestionari d'avaluació que recollirà els aspectes relacionats amb els continguts desenvolupats, l'adequació entre el perfil dels estudiants i el programa d'estudis, i l'organització interna del Postgrau.

Els resultats extrets a través d'aquests mitjans seran la base sobre la que la direcció acadèmica i la coordinació del Postgrau aniran incorporant millores contínues relacionades amb l'adequació dels continguts i les expectatives de l'alumnat, així com de la mateixa qualitat de la docència. Aquells aspectes que puguin ser incorporats en el decurs de l'edició d'enguany seran tractats en el marc del Consell Assessor, i aquells que no puguin obtenir una mesura correctora immediata seran considerats per properes edicions del Postgrau.

10 | ADMISSIÓ

10.1 REQUISITS D'ACCÉS I PERFIL DELS ESTUDIANTS

El Postgrau d'adreça als tècnics de promoció econòmica i desenvolupament local de les entitats locals de Catalunya que es troben finançats pel Servei d'Ocupació de Catalunya en el marc de la convocatòria d'Agents d'Ocupació i Desenvolupament Local.

En aquest sentit, els requisits específics restrictius d'accés serien els següents:

- Llicenciats/des i Diplomats/des que desitgin ampliar o completar la seva formació en l'àmbit del desenvolupament econòmic local.
- Altres titulats amb una experiència professional en el camp del desenvolupament local superior a 3 anys (només en el cas de no estar en possessió d'una titulació acadèmica universitària).

L'interès per aquests continguts tindrà sobretot un perfil proper a les disciplines de l'àmbit de la sociologia i la ciència política, si bé el caràcter multidisciplinar de la promoció econòmica i el desenvolupament local afavoreix l'extensió de la seva aplicabilitat a un públic d'altres disciplines vinculades a les ciències socials i humanes com l'economia, el dret, les ciències del treball, la geografia, la pedagogia o la psicologia.

10.2 CRITERIS DE SELECCIÓ

En tot cas, i en funció de la demanda, es procedirà a fer una selecció de l'alumnat d'acord amb uns coneixements i una experiència professional mínima en el camp del desenvolupament local. Tanmateix es tindrà en compte els següents aspectes:

1. Titulació acadèmica
2. Experiència professional
3. Entitat d'origen
4. Motivació personal

Per poder accedir a una de les places del Postgrau, els interessats hauran de fer arribar en els terminis establerts una sol·licitud d'admissió a la Coordinació del Postgrau. Una vegada finalitzat aquest termini, el Consell Assessor avaluarà les sol·licituds i determinarà el llistat definitiu d'admesos.

10.3 BEQUES I AJUTS

El Servei d'Ocupació de Catalunya finançarà el 100% del cost total de la matrícula a totes les persones que hagin estat admeses pel Consell Assessor al programa d'estudis. El número màxim de places finançades serà de 25.

Tanmateix, les persones admeses al programa d'estudis hauran de dipositar una fiança de 500€ que seran retornats a la finalització del programa d'estudis.

11 | PROCEDIMENT D'INSCRIPCIÓ I MATRÍCULA

11.1 SOL·LICITUD D'ADMISSIÓ

Les persones interessades en accedir al programa d'estudis hauran de presentar una sol·licitud d'admissió adreçada a la Coordinació del Postgrau. La sol·licitud es pot trametre a través de la web del Postgrau <http://www.colpis.cat/postgraudefl>.

El termini per presentar les sol·licituds serà del 30/11/10 al 10/12/10. Del 10/12/10 al 15/12/10 el Consell Assessor comunicarà el llistat definitiu d'admesos.

11.2 MATRÍCULA

DATES: 15/12/10 a 22/12/10

Lloc: Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya

FIANÇA: 500 €

11.3 OPCIONS DE MATRÍCULA

Opció 1. Matrícula al Diploma de Postgrau

Opció 2. Matrícula al Mòdul 3 del Diploma de Postgrau:

Mòdul*	Terminis inscripció	Preus**	
3.1 Dinamització de l'activitat empresarials	15/03/11 al 15/04/11	500 €	600 €
3.2 Mercat de treball i estat del benestar	15/03/11 al 15/04/11	500 €	600 €

* Els mòduls d'especialització només es realitzaran si hi ha un mínim de 12 persones matriculades. En cas contrari es procedirà a l'anul·lació del mateix.

** El preu 1 correspon als estudiants que siguin membres del Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya. El preu 2 correspon a la resta d'estudiants.

12 | LLOC DE REALITZACIÓ

El Postgrau està es realitzarà a les instal·lacions del Servei d'Ocupació de Catalunya, i la seva ubicació definitiva encara està per determinar.

13 | DATES DE REALITZACIÓ I CALENDARI

El sessions lectives del Postgrau es desenvoluparan els dijous de 9.30 a 13.30 h i de 15.00 a 19.00 hores del 22/12/10 al 14/07/11. El termini màxim per presentar el treball final serà fins el 30/09/11.

La distribució de les sessions és la següent:

CALENDARI POSTGRAU EN DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC LOCAL 2010-2011

	Des	Gener			Febrer			Març				Abril		Maig				Juny			Jul			Set	Oct	h curs	h mòdul			
	22	13	20	27	03	10	17	24	03	10	17	24	31	07	14	28	05	12	19	26	02	09	16	30	07			12	14	30
Inauguració	2																													
M1.1 Marc conceptual		4																												
M1.2 Planificació estratègica		4	4																											
M1.3 Polítiques DEL			4																											
M1.4 Desenvolupament rural				4																										
M1.5 Cooperació públic-privada					4																									
M1.6 PAO					4																									
M1.7 Regeneració urbana						4																								
M1.8 Finançament UE polítiques DEL						4																								
M1.9 Suport a la creació empreses							4		4																					
M1.10 Foment activitat econòmica								4	4																					
M1.11 Sectors emergents									4																					
M1.12 Sist. Orientació laboral											4																			
M1.13 Programes formació/intermediació										2	2																			
M1.14 Dinamització comercial												4																		
M1.15 Promoció turística													4																	
M1.16 Bones pràctiques: taula desenv. rural				4																										
M1.16 Bones pràctiques: treball grup							2				2																			
M1.16 Bones pràctiques: presentació TF												2														2				
M2.1 Organització governs locals														4	4															
M2.2 Gestió projectes																4	4			4										
M2.3 Avaluació polítiques públiques																	4			4		4	4							
M2.4 Habilitats directives														3						3		3					3			
M2.5 Noves formes de gestió de PAO i DEL						4																								
M2.6 Bones pràctiques: visita Manresa							6																							
M2.6 Bones pràctiques: visita Reus									6																					
M2.6 Bones pràctiques: visita C. Barberà																											6			
M2.6 Bones pràctiques: visita SEAT													4																	
M2.6 Bones pràctiques: Treball en grup													1						1		1									
M2.6 Bones pràctiques: presentació TF																										3	4			
M3.1.1 Estructura econòmica													4																	
M3.1.2 Àmbits competencial																4														
M3.1.3 Diagnosi i planificació																	4													
M3.1.4 Innovació i creativitat																		4												
M3.1.5 Captació empreses																			4											
M3.1.6 Cooperació públic-privat																				4										
M3.1.7 Clústers																					4									
M3.1.8 Cooperació empresarial																							4							
M3.1.9 Sòl industrial																								4						
M3.1.10 PAE																										4				
M3.2.1 EB i polítiques públiques														4	4															
M3.2.2 Dades del mercat de treball																	4	4												
M3.2.3 Mercat de treball UE, ES, CAT																			4											
M3.2.4 Nou model desenv. Productiu																				4	4									
M3.2.5 Gènere i MT																							4							
M3.2.6 Immigració i MT																								4						
M3.2.7 Canvis actual model ocupació																									4					
Cloenda																												4		

Per a més informació:

Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya

C/ Roger de Llúria 155-157, entresòl 1a

08037 Barcelona

Telèfon 932 414 122 · Fax 932 002 209

postgraudel@colpis.cat

<http://www.colpis.cat/postgraudel>